

Skubber pensionsplanerne til siden – flere gør som 71-årige Holger Jepsen

Flere ældre fortsætter med at arbejde efter pensionsalderen. Tal fra VIVE viser, at der i en periode på 15 år er sket en fordobling af ældre over pensionsalderen, der arbejder. Tendensen ser ud til at fortsætte.

Af Anders Vad, Juliane G. Nielsen og Mads Trier Kjerkegaard

Holgers grå hår og briller spejler sig i den gamle, sorte Buicks lak. Det hvide loftsllys giver genskin i bilen. Bilen er en New York gangster fra 1930'erne værdig. Han stikker hovedet ned i den åbne kølerhjelme og lyser med en lommelygte. Vandpumpen drypper og vandet samler sig i bunden af bilen. Holger hælder vand i pumpen for at finde utætheden. Han lægger sig på knæ foran bilen for at undersøge, om der kommer vand ud. Langsomt placerer han knæene på skumgummimåtten på gulvet. 55 år som mekaniker kan mærkes i knæ og ryg. En lille pøl har samlet sig på det grå gulv under den gamle bil.

Holger Jepsen arbejder syv timer om ugen på Strøjer-samlingen i Assens. Strøjer-samlingen består af over 100 biler fra starten af 1900-tallet til i dag. Holger har rundet de 71 år, men han arbejder, fordi han er glad for stedet og arbejdet.

“Forholdene og atmosfæren er god, og så det er jo verdens rareste mennesker, jeg arbejder sammen med. Man bliver behandlet godt” smiler Holger.

Flere seniorer bliver på arbejdsmarkedet

Holger er langt fra den eneste, der vælger at fortsætte arbejdet, selvom han kunne gå på pension.

Fra 2002 til 2017 er andelen af 67-årige på arbejdsmarkedet næsten fordoblet. Det viser en undersøgelse på området foretaget af VIVE for Beskæftigelsesministeriet. Hvor andelen af 67-årige, der arbejdede var ti procent i 2002, var den i 2017 steget til 19 procent.

Selvom det er langt størstedelen af de ældre, der vælger at trække sig, viser undersøgelsen, at den lille andel af ældre over 65 år, der bliver på arbejdsmarkedet, i høj grad bliver af lyst og ikke af nød. Desuden er de mere tilfredse med deres løn og arbejdstid end yngre ansatte.

“Grunden til at man ikke i så høj grad arbejder af økonomisk nødvendighed i Danmark er faktisk fordi - når man sammenligner med andre lande - vi har en folkepension og en privat pensionsopsparing, der gør, at man har en fornuftig økonomi som pensionist,” fortæller Mona Larsen, seniorforsker fra VIVE med fokus på analyser af ældre på arbejdsmarkedet.

Lysten til arbejde kom igen

Holger gik egentlig på folkepension, da han var 65. Jobbet var stressende, og han følte, at der var en forventning om, at han skulle præstere det samme, som hvis han var 25. Det første år efter pensioneringen gik Holger derhjemme og nød pensionisttilværelsen.

“Efter en måned, når du vågner om morgenen; hold kæft mand, du har jo slet ikke noget inde i hovedet. Det er helt tomt. Det var en stor lettelse, men på et eller andet tidspunkt bliver det jo kedeligt. Man kan ikke bare sidde derhjemme og trille tommelfingre. Så skal der ske noget.”

Da der var gået et år fik Holger lysten til at arbejde tilbage. Han blev tilbudt et job hos et værksted i Vejle, som han takkede ja til.

Den 80 kilometer lange tur fra Odense til Vejle og retur, som hver dag skulle tilbagelægges, blev dog for lang for Holger. Så kom Strøjer-samlingen ind i billedet. De havde et problem med en Porsche, som Holger var den eneste, der kunne løse. Faktisk var Holger en af de første i Danmark, som kunne kalde sig autoriseret Porsche-mekaniker. En journalist gav ham derfor tilnavnet doktor Porsche, for der er ikke meget, som Holger ikke har styr på, når det kommer til den sydtyske luksusbil. Efter et besøg for at kigge på bilen, blev han tilbudt en stilling med syv timer om ugen. Jobsamtalen tog ti sekunder, og Holger valgte at sige ja.

Pension kan være identitetstab

Den kedsomhed, Holger oplevede, da han gik på pension efter et langt arbejdsliv er en naturlig reaktion, forklarer Kim Bonnesen, psykolog med fokus på livets faser og arbejde.

“Hvis vi bliver sendt på ferie permanent i fire måneder, så ville de fleste blive vanvittige efter tre uger, så sjovt er det ikke.”

“At vi er engagerede, at vi gør og laver noget, producerer noget, skaber noget og bruger os selv, det betyder enormt meget. Det er grundlæggende for os mennesker, at vi er virksomme,” siger han.

Vi bruger mange timer af vores liv på arbejdet, og derfor er det også naturligt, at identiteten og selvpfattelsen hænger sammen med arbejdslivet. Ifølge psykolog Kim Bonnesen kan man som ældre person også opleve en række udfordringer, når man forlader arbejdsmarkedet.

“Når man når op i alderen og skal forlade arbejdsmarkedet, er der rigtig mange, der oplever et grundlæggende tab og en oplevelse af meningsløshed og kedsomhed.”

Det som før i tiden optog det meste af individets dagligdag er forsvundet, og at udfylde dette hul, kan virke som en stor opgave.

Spørger man specialist i arbejds- og organisationspsykologi ved Aalborg universitet Einar Baldursson om betydningen af dette identitetstab, har det ifølge ham en meget markant betydning for individet. Det, at have et arbejde, giver følelsen af at være en betydningsfuld del af samfundet.

“Det giver en oplevelse, som på mange måder ligner det, som fører til en depression.” understreger han.

Han tilføjer, at man i kraft af sit erhverv har været vant til at være styret af en række faktorer, som eksempelvis hvornår man skal stå op. Fjerner man dette, sætter det nogle nye krav til eksempelvis viljestyrken til at oprette nye krav til en selv. Det kan være svært og kræver meget træning.

Ligesom Holger, oplevede Peter Ibsen, som er tidligere formand i Politiforbundet, at overgangen mellem arbejdsliv og pension var svært.

Fra travlhed til stilhed

Stilheden fra Peter Ibsens telefon fylder rummet. Det er en stærk kontrast til det væld af opkald, den tidligere formand for Politiforbundet plejede at modtage. En hverdag fyldt med deadlines, opkald og snak med kollegaer er pludselig afløst af en tilværelse uden arbejdsopgaver.

Egentlig vidste den nu 72-årige Peter Ibsen godt, at han skulle stoppe i Politiforbundet i en alder af 63 år, men selv med ni år på formandsposten kom det stadig bag på ham.

“Jeg burde måske have forudset, at det var sådan, men det gjorde jeg altså ikke.”

De arbejdskolleger, Peter havde omgivet sig med gennem sine mange år i politiforbundet, stod nu mærkeligt distanceret, hvilket var svært at tackle.

“Det gik fra en helt masse til pludselig ingenting. Det var så dybt, man skulle ned og vende, inden man så kunne komme opad igen.”

“Man skal samle sig selv op og se at komme i gang, for man kan jo heller ikke sidde i et hjørne og vente på, der sker noget, for det gør der ikke.”

Og opad kom han. Den stædige politiformand var i hvert fald ikke afklaret med blot at skulle bruge dagene hjemme på havearbejde – han skulle i gang så hurtigt som muligt

Tiden gik med aktiviteter som gammelmandsfodbold, gymnastik og volley. Peter blev sågar medlem af Odd Fellow Ordenen, hvor han fandt fællesskab. Men der var noget, der manglede. En følelse, som boldspil og en tur på løbebåndet ikke kunne give ham.

Der gik ikke lang tid, før Peter fik et job som sikkerhedsvagt på containerterminalen i Aarhus. Et job han stadig besidder i dag. Pladsen blev tilbudt af Maersk, hvilket betyder, at sproget på arbejdet ofte er engelsk. Det giver dog blot en spænding og udfordring, som hos Peter havde manglet efter afskeden med Politiforbundet.

“Det er usandsynligt mange mennesker, du har at gøre med hver eneste dag. Det er lige fra de øverste, der kommer fra Esplanaden i København, til den polske lastbilchauffør. Jobbet

rummer udfordringer både arbejdsmæssigt, holdningsmæssigt og sprogligt, og det befinder jeg mig egentlig godt med.”

Arbejdet bliver til en enkelt vagt om ugen, og det er den tidligere politiformand afklaret med. Når man er oppe i alderen skal der også være tid til andre ting, og arbejde har Peter i hvert fald lavet nok af. Fritiden bliver godt udnyttet.

“Jeg har stadigvæk mit logearbejde og forsøger at dyrke en lille smule sport for at holde fysikken nogenlunde ved lige. Min kone er ikke så godt gående, så vi bruger byen meget med de faciliteter og aktiviteter, der er.”

Stigende pensionsalder og flere ældre

Udover, at flere ældre, som Holger og Peter, har lysten til at arbejde, kan de også blive en vigtig del af arbejdsmarkedet. Andelen af ældre er nemlig stigende, og derfor kan det blive svært at finansiere velfærdsstaten, hvis flere ældre ikke bliver på arbejdsmarkedet længere.

Pensionsalderen har siden tilbagetrækningreformen i 2011 været støt stigende. Seniorer kunne tilbage i 2011 smide arbejdstøjet i en alder af 65, hvor grænsen i dag er sat til 67 år. I 2030 vil den ligge på 68 år.

Tilbagetrækningsreformen

Tilbagetrækningsreformen blev indgået mellem regeringen, Radikale Venstre og Dansk Folkeparti i 2011. Reformen betyder, at efterløns- og pensionsalderen gradvist hæves. Med aftalen fulgte også en seniorførtidspension for nedslidte.

Denne aftale er ifølge Mona Larsen en del af årsagen til, at flere ældre arbejder.

“Der er sket en stigning af ældre over 65, der arbejder, alene af den grund at folkepensionsalderen er steget fra 65 til 67 år.”

Stigningen er ikke blot sat i værk, for at gøre de ældres liv sværere. Den kan både være med til at understøtte velfærdsstaten, og samtidig er det muligt for flere ældre at blive på arbejdsmarkedet længere. Faktisk er de ældre i dag sundere, som aldrig før, og derfor trækker

langt færre sig i dag tilbage fra arbejdsmarkedet grundet dårligt helbred. Det viser rapporten fra VIVE.

Samme undersøgelse viser, at den største årsag til at trække sig tilbage for 20 år siden, var dårligt helbred, hvor de fleste i dag trækker sig for at få efterløn eller pension.

Vedligeholder gearene

For Holger er arbejdet på Strøjer-samlingen en måde at holde hjerne og krop i gang. Som han selv siger, kræver det, at hovedet er gearet rigtigt, når man skal finde reparationsløsninger, til de gamle biler.

Modsat det job, som Holger havde, inden han gik på pension, er der ingen stress eller omsætningskrav på Strøjer-samlingen.

Holger roder videre i motorrummet på den gamle Buick og lyser med lommelygten for at finde frem til problemet. Han hælder vand på pumpen af flere omgange for at lokalisere utætheden, men uden resultat. Den store kuffert slynges op på værkstedsbordet, og det højlydte “dump” giver genlyd på det ellers stille værksted. Indholdet af dysser og højtrykspumpen inspiceres sammen med kollegaen, som arbejder på en gammel Rolls Royce. Han sammenligner med låget fra vandpumpen. Hvis en af dyserne passer, kan han pumpe luft ind i vandpumpen, så det bliver lettere at se, hvor hullet er.

Efter et par forsøg går det op for ham, at de moderne værktøjer ikke passer i den gamle bil.

“Jeg tror sgu, det her bliver et problem.”

“Ikke et problem, en udfordring.” retter Holgers kollega.

“Nå ja, vi har ingen problemer her,” smiler Holger varmt, mens de mørke øjenbryn, løfter sig op over brillestellet. Han trisser fra værkstedsbordet og over til bilens blanke kølerhjelme, som er krænget op, så motoren er blottet.

Ældre bidrager med stabilitet og kompetencer

Netop vigtige kompetencer er noget som er attraktivt at bibeholde på arbejdsmarkedet, når man spørger specialist Einar Baldursson. Derfor ser han også med stor glæde på det voksende antal af ældre, som forbliver på arbejdsmarkedet.

En anden styrke, som han peger på, i forhold til de ældre, er at de giver stabilitet på en arbejdsplads - noget som der er brug for.

“Det skaber ro, og det moderne arbejde er fyldt med mangel på ro. Man er endeløst ved at tilpasse sig nye opgaver. Man er endeløst ved at imødekomme nye omstillinger og forandringstiltag. Der er det utrolig vigtigt, at der er nogen som kan tage det med ro. At de ikke går op i det røde felt, men stille, og roligt vælger at diskutere det op til ti gange.” udtaler han.

Han understreger den stressnedsættende virkning for yngre kollegaer, ved at arbejde sammen med en ældre kollega, som er mere erfaren og stabil. I denne sammenhæng har det en positiv effekt på mindskning af stress på en arbejdsplads.

Ingen foreløbige planer om at geare ned

Holger var den eneste, der kunne lave Strøjer-samlingens problematiske bil. I dag er han stadig en vigtig del af samlingens mekaniker-team. Mekanikere med forstand på de gamle biler er der nemlig ikke mange tilbage af. Selvom Holger er specialiseret i Porsche, er det ikke kun den tyske luksusbil, som Holger skruer i på Strøjer-samlingen. Han reparerer også mange andre bilmærker, og han og kollegerne supplerer hinanden med deres viden.

Det er fire år siden, Holger var til den ti sekunder lange jobsamtale på Strøjer-samlingen. Han har haft jobbet lige siden, og for ham er alderen ingen hindring. Lige modsat er det i nogle tilfælde en fordel. Mange af bilerne er nemlig udstyret med teknik, som man ikke bruger i moderne biler længere.

“Det kan jeg fra dengang, jeg stod i lære. Det er jo et gammeldags håndværk, og det er der ikke nogen mekanikere i dag, der lærer.”

Holger har da heller ingen planer om at stoppe lige foreløbigt, selvom han også godt kan mærke det i kroppen, når han har været på Strøjer-samlingen en hel dag.

“Jeg bliver så lang tid, de vil have mig, og så lang tid min krop og mit hoved kan følge med.”